

ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРА ЮРІЯ БОГДАНОВИЧА КУЗЬМИ



26 жовтня 2014 р. виповнилось би 80 років від дня народження доктору хімічних наук, професору *Юрію Богдановичу Кузьмі* – багаторічному декану хімічного факультету, завідувачу кафедри аналітичної хімії, заслуженому професору Львівського національного університету імені Івана Франка, видатному науковцю і педагогу.

Юрій Кузьма народився 26 жовтня 1934 р. у Львові в родині службовця. Освіту здобував у середній школі № 1 м. Львова, та на хімічному факультеті Львівського державного університету імені Івана Франка, який з відзнакою закінчив 1955 р. Початок наукової і педагогічної діяльності пов'язаний із кафедрою неорганічної хімії, на якій у 1959 р. вступив до аспірантури, у 1964 р. захистив кандидатську дисертацію «Фазові рівноваги та кристалічна структура сполук в системах манган–(кобальт, нікель)–силіцій і деяких споріднених системах», у 1966 р. отримав вчене звання доцента, працював на посадах доцента та старшого наукового співробітника.

Тоді ж сформувався основний науковий напрям вченого: хімічна взаємодія перехідних і рідкісноземельних металів з бором та структура сполук. У 1973 р. Юрій Кузьма захистив докторську дисертацію «Дослідження з кристалохімії боридів», у якій зробив ґрунтовний аналіз усіх відомих на той час подвійних та потрійних систем металів і бору, відкрив низку важливих кристалохімічних закономірностей утворення та будови бінарних і тернарних боридів. Дещо пізніше започаткував дослідження систем за участю фосфору; ці роботи сьогодні успішно продовжують його учні. Разом з колегами і учнями він вперше вивчив і побудував 350 діаграм фазових рівноваг, синтезував майже 1300 нових бінарних і тернарних сполук, визначив кристалічну структуру понад 1100 сполук, серед яких майже сто нових структурних типів. Визначним науковим доробком професора є синтез та визначення структури сполуки $\text{Nd}_2\text{Fe}_{14}\text{B}$, яка сьогодні є основною найпотужніших постійних магнітів («Неомакс»). Результати досліджень є предметом близько 750 наукових праць, в т.ч.

монографій «Кристалохімія боридів» (Львів, 1983), «Двойные и тройные системы, содержащие бор» (Москва, 1990) і «Phosphides» (Amsterdam, 1996). Професор Ю.Б. Кузьма був членом авторських колективів тритомного огляду «Диagramмы состояния двойных металлических систем», М. Машиностроение, 1996–2001 рр., був упорядником чотири томного хімічного словника, виданого 1999 р. Науковим товариством Шевченка у Львові. Упродовж багатьох років був членом редколегії Вісника Львівського університету. Професор Ю. Кузьма плідно працював з молодими науковцями. Під його керівництвом захищено 22 кандидатські і одна докторська дисертації.

У творчому доробку Професора чимало навчальних видань. З його участю опубліковано посібник «Аналітична хімія» (Львів, 2001), «Лабораторний практикум з аналітичної хімії» (Львів, 2004), 18 методичних посібників. Працюючи на посаді професора кафедри, багато років читав лекції з курсу «Аналітична хімія» для студентів хімічного факультету, вів спецкурси, постійно керував курсовими та дипломними роботами.

Тридцять років (1973–2003) Юрій Богданович успішно керував кафедрою аналітичної хімії (1976 р. одержав вчене звання професора), у 1967–1970, 1973–1983 рр. очолював хімічний факультет, шість років був головою спеціалізованої Вченої ради хімічного факультету з присвоєння вчених ступенів. Професор Ю.Б. Кузьма постійно керував держбюджетними та госпдоговірними науково-дослідними темами, неодноразово входив до складу Вченої ради університету. Був учасником і співорганізатором багатьох наукових конференцій, серед них і міжнародних; членом Міжнародної спілки кристалографів, хімічної комісії НТШ.

За наукову, педагогічну та громадську діяльність професор Ю.Б. Кузьма одержав почесні звання і нагороди: медаль «За доблесну працю» (1970), орден «Знак пошани» (1981); відмінник народної освіти УРСР (1982), заслужений професор Львівського університету (2002).

Юрій Богданович Кузьма був справедливим та вимогливим керівником, чуйним і добрим наставником, щедро передавав молодим науковцям свої глибокі знання, науковий досвід. Багатогранність таланту видатного науковця та яскравого педагога, почуття обов'язку та відповідальності за доручену справу, вроджені інтелігентність, шляхетність і тактовність виявлялись у всіх вчинках його повсякденного життя. Професор Юрія Кузьму глибоко поважали та шанували всі, хто його знав і працював з ним.

Колектив кафедри аналітичної хімії